

БИРИНЧИ БЎЛИМ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ

409 **Жиноят ишини юритиш чоғида қамоқда сақлаш тўғрисида***

Қонунчилик палатаси томонидан
2011 йил 27 июлда қабул қилинган

Сенат томонидан 2011 йил 26 августда
маъқулланган

1-боб. Умумий қоидалар

1-модда. Ушбу Қонуннинг вазифалари

Ушбу Қонуннинг вазифалари жиноят содир этганликда гумон қилиниб ушлаб турилган шахсларни ва ўзига нисбатан қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чораси қўлланилган шахсларни қамоқда сақлаш тартиби ҳамда шарт-шароитларини, уларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатлари кафолатларини белгилашдан иборат.

2-модда. **Жиноят ишини юритиш чоғида қамоқда сақлаш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари**

Жиноят ишини юритиш чоғида қамоқда сақлаш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир.

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг жиноят ишини юритиш чоғида қамоқда сақлаш тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилганидан бошқача қоидалар белги-ланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

3-модда. Асосий тушунчалар

Ушбу Қонунда қуйидаги асосий тушунчалар қўлланилади:

ушлаб турилган — жиноят содир этганликда гумон қилиниб, Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 221-моддасида назарда тутилган асослар бўйича ушлаб турилган шахс;

қамоққа олинган — Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг нормаларига мувофиқ ўзига нисбатан қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чораси қўлланилган гумон қилинувчи ёки айбланувчи;

* Ушбу Қонун «Халқ сўзи» газетасида 2011 йил 5 октябрда эълон қилинган.

қамоқда сақлаш — жиноят содир этганликда гумон қилиниб ушлаб турилган шахсларни ёхуд ўзига нисбатан қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чораси қўлланилган шахсларни қамоқда сақлаш.

4-модда. Қамоқда сақлашнинг асосий принциплари

Қонунийлик, фуқароларнинг қонун олдида тенглиги, шахснинг шаъни ва кадр-қимматини ҳурмат қилиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ҳамда эркинликларини муҳофаза қилиш, айбсизлик презумпцияси қамоқда сақлашнинг асосий принципларидир.

5-модда. Қамоқда сақлаш асослари

Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 225-моддасида назарда тутилган тартибда тузилган ушлаб туриш баённомаси ушлаб турилганларни қамоқда сақлашга асос бўлади.

Суднинг Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексидида назарда тутилган тартибда чиқарган қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш тўғрисидаги қарори қамоққа олинганларни қамоқда сақлашга асос бўлади.

6-модда. Қамоқда сақлаш муддатлари

Қамоқда сақлаш муддатлари Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексидида белгиланади.

7-модда. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг ҳуқуқий ҳолати

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар уларнинг жиноят содир этишда айбдорлиги қонунда назарда тутилган тартибда исботлангунга ва қонуний кучга кирган суд ҳукми билан аниқлангунга қадар айбсиз ҳисобланади.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар қонунда назарда тутилган чеклашлар инобатга олинган ҳолда, Ўзбекистон Республикаси фуқаролари учун белгиланган ҳуқуқларга, эркинликларга эга бўлади ва мажбуриятларни бажаради.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ушлаб турилган ва қамоққа олинган чет эл фуқаролари, фуқаролиги бўлмаган шахслар Ўзбекистон Республикаси фуқаролари билан тенг равишда ҳуқуқлардан, эркинликлардан фойдаланади ҳамда мажбуриятларни бажаради, Ўзбекистон Республикасининг қонуни ва халқаро шартномаларида белгиланган ҳоллар бундан мустасно.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни жинси, ирки, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахсий ва ижтимоий мавқега кўра камситишга йўл қўйилмайди.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларга нисбатан қийноқлар ҳамда бошқа шафқатсиз, ғайриинсоний ёки инсон кадр-қимматини камситувчи тазйиқлар қўлланилишига йўл қўйилмайди.

2-боб. Қамоқда сақлаш жойлари**8-модда. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни сақлаш жойлари**

Ушлаб турилганлар Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги органларининг вақтинча сақлаш хибсхоналарида (бундан буён матнда вақтинча сақлаш хибсхоналари деб юритилади) ва Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати органларининг тергов хибсхоналарида, ушлаб турилган ҳарбий хизматчилар эса Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг гарнизон ҳамда қўшин гауптвахталарида (бундан буён матнда гауптвахталар деб юритилади) сақланади.

Ушлаб турилганларни айрим жойларда истисно тарзида ушбу мақсадлар учун махсус мослаштирилган биноларда, денгиз ва дарё кемаларида эса махсус ажратилган каюталарда сақлашга йўл қўйилади.

Ушлаб турилганлар қонунда белгиланган ҳолларда ва тартибда жазони ижро этиш муассасаларида сақланиши мумкин.

Қамоққа олинганлар Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати органларининг тергов хибсхоналарида (бундан буён матнда тергов хибсхоналари деб юритилади) сақланади.

Қамоққа олинганлар қонунда белгиланган ҳолларда ва тартибда вақтинча сақлаш хибсхоналарида ҳамда жазони ижро этиш муассасаларида, қамоққа олинган ҳарбий хизматчилар эса гауптвахталарда сақланиши мумкин.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар қонунда белгиланган ҳолларда ва тартибда давлат соғлиқни сақлаш тизимининг тиббий муассасаларида вақтинча сақланиши мумкин.

9-модда. Вақтинча сақлаш хибсхоналари

Вақтинча сақлаш хибсхоналари ушлаб турилганларни қамоқда сақлаш учун мўлжаллангандир.

Қамоққа олинганлар вақтинча сақлаш хибсхоналарида ўн суткагача сақланиши мумкин. Қамоққа олинганларни тергов хибсхонасига олислиги ёки лозим даражадаги қатнов йўллари мавжуд эмаслиги туфайли олиб боришнинг имконияти бўлмаган ҳолларда, бундай шахслар вақтинча сақлаш хибсхоналарида терговчининг прокурор билан келишилган қарорига, шунингдек прокурорнинг қарорига ёхуд суднинг ажримига кўра ўттиз суткагача сақланиши мумкин.

Вақтинча сақлаш хибсхоналари Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазири томонидан ташкил этилади, қайта ташкил этилади ва тугатилади.

10-модда. Тергов хибсхоналари

Тергов хибсхоналари қамоққа олинганларни қамоқда сақлаш учун мўлжаллангандир.

Қонунда белгиланган ҳолларда ҳамда тартибда тергов ҳибсхоналарида ушлаб турилганлар ва маҳкумлар ҳам сақланиши мумкин.

Тергов ҳибсхоналари юридик шахслардир.

Тергов ҳибсхоналари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан ташкил этилади, қайта ташкил этилади ва тугатилади.

11-модда. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни сақлаш учун гауптвахталардан фойдаланиш

Ушлаб турилган ва қамоққа олинган ҳарбий хизматчилар гауптвахталарда қонун ҳамда Ўзбекистон Республикаси Қуроли Кучларида гарнизон ва қоровуллик хизматини ташкил этиш ҳамда ўташ тартибини белгиловчи бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган тартиб ва шарт-шароитларда сақланади.

Қамоққа олинган ҳарбий хизматчилар гауптвахталарда кўпи билан йигирма сутка, олис жойларда эса қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чорасининг бутун амал қилиш муддати мобайнида сақланиши мумкин. Ҳарбий хизматчининг гауптвахтада сақлаш муддати ҳарбий судлар томонидан ишнинг судда кўриб чиқилиши вақтига, лекин кўпи билан ўн беш суткага узайтирилиши мумкин. Интизомий қисмга юборишга ҳукм қилинган ҳарбий хизматчилар суднинг ҳукми қонуний кучга киргунига қадар гауптвахталарда сақланиши мумкин.

12-модда. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни сақлаш учун тиббий муассасалардан фойдаланиш

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларга ихтисослаштирилган тиббий ёки психиатрия ёрдами кўрсатилган тақдирда, шунингдек қамоққа олинганларга нисбатан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига назарда тутилган асослар бўйича стационар суд-тиббий ёки суд-психиатрия экспертизаси тайинланган тақдирда, улар қонун ҳужжатларига мувофиқ давлат соғлиқни сақлаш тизимининг тиббий муассасаларига жойлаштирилади.

13-модда. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни сақлаш учун жазони ижро этиш муассасаларидан фойдаланиш

Жазони ижро этиш муассасаларида жазони ўтаётган, бошқа жиноятни содир этишда гумон қилиниб ушлаб турилган маҳкумлар шу муассасаларда, лекин жазони ўтаётган маҳкумлардан ажратилган ҳолда вақтинча сақланиши мумкин. Ушбу мақсадда жазони ижро этиш муассасаларида ушлаб турилганлар учун махсус камералар жиҳозланади. Ушлаб турилганларни жазони ижро этиш муассасаларининг карцерлари ва интизомий ҳибсхоналарида сақлашга йўл қўйилмайди.

Жазони ижро этиш муассасаларида жазони ўтаётган, бошқа жиноят иши юритилиши муносабати билан ўзига нисбатан қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт

чораси қўлланилган маҳкумлар жазони ижро этиш муассасаларидаги ушбу мақсадлар учун махсус жиҳозланган, тергов ҳибсхоналари режимида ишлайдиган хоналарда сақланиши мумкин. Қамоққа олинганларни жазони ижро этиш муассасаларида сақлаш шарт-шароитлари қамоққа олинганларни тергов ҳибсхоналарида сақлаш шарт-шароитларидан фарқ қилмаслиги керак.

14-модда. Тергов ҳибсхоналаридан вақтинча сақлаш ҳибсхоналарига, жазони ижро этиш муассасаларидан тергов ҳибсхоналарига ўтказиш

Тергов ҳаракатларини бажариш ёки жиноят ишларини тергов ҳибсхоналари жойлашган аҳоли пунктлари ҳудудидан ташқарида судда кўриб чиқиш зарур бўлган ҳолларда, қамоққа олинганларни мазкур ҳаракатларни амалга ошириш ва суд мажлисларини ўтказиш учун ҳар куни олиб бориш имконияти бўлмаганда улар тергов ҳибсхоналаридан вақтинча сақлаш ҳибсхоналарига ўтказилиши, лекин бир ой мобайнида кўпи билан ўн суткага ўтказилиши мумкин. Бундай ўтказиш учун қамоққа олинганни бошқа ерга кўчириш тўғрисидаги терговчининг, прокурорнинг қарори ёхуд суднинг ажрими асос бўлади.

Башарти маҳкум бошқа жиноят иши бўйича гувоҳ ёки жабрланувчи бўлса, у суд ҳукми қонуний кучга кирганидан кейин жазони ижро этиш муассасасидан тергов ҳибсхонасига ўтказилиши ёки тергов ҳибсхонасида қолдирилиши мумкин. Бу ҳолда маҳкум: Қорақалпоғистон Республикаси прокурорининг, вилоятлар, Тошкент шаҳар прокурорларининг, шунингдек уларга тенглаштирилган прокурорларнинг розилиги билан уч ойгача муддатга, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ёки унинг ўринбосари розилиги билан олти ойгача муддатга, суднинг ажримига кўра эса иш судда кўриб чиқилиши вақтига тергов ҳибсхонасида сақланиши мумкин.

Бошқа туманда (шаҳарда) турган маҳкум бошқа ерга кўчириш тўғрисидаги терговчининг прокурор билан келишилган қарорига, шунингдек прокурорнинг қарорига ёхуд суднинг ажримига мувофиқ бошқа ерга ўтказилади. Маҳкумни бошқа ерга кўчиришни ижро этиш Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг махсус бўлинмалари зиммасига юкланади.

15-модда. Қамоқда сақлаш жойларида режимни таъминлаш

Қамоқда сақлаш жойларида ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда қонуний манфаатлари рўёбга чиқарилишини, ўз мажбуриятларини бажаришини, уларнинг ажратиб қўйилишини, алоҳида-алоҳида жойлаштирилишини, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига назарда тутилган бошқа вазифалар бажарилишини таъминлайдиган режим ўрнатилади.

Қамоқда сақлаш жойларида режимни таъминлаш қамоқда сақлаш жойларининг маъмурияти, шунингдек ходимлари зиммасига юклатилади, улар ўз хизмат вазифаларини бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун қонунда белгиланган тартибда жавобгар бўлади.

16-модда. Қамоқда сақлаш жойларидаги ички тартиб

Қамоқда сақлаш жойларида режимни таъминлаш мақсадида тегишинча Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазири, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати раиси ёки Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазири томонидан қамоқда сақлаш жойларидаги ички тартиб қоидалари (бундан буён матнда ички тартиб қоидалари деб юритилади) тасдиқланади.

Ички тартиб қоидаларида:

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни қабул қилиш ҳамда камераларга жойлаштириш;

қамоқда сақлаш жойлари ҳудудига киришда ва ундан чиқишда шахсларнинг ашёлари, кийим-бошлари ва пойабзалларини кўздан кечиришдан ўтказиш, шунингдек кираётган ҳамда чиқиб кетаётган транспорт воситаларини кўздан кечириш, тақиқланган озиқ-овқат маҳсулотлари, нарсалар ва моддаларни олиб қўйиш;

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни шахсий тинтувдан ўтказиш, бармоқ изларини олиш, фотосуратга олиш, шунингдек уларнинг ашёларини ҳамда улар сақланаётган хоналарни кўздан кечириш;

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлардан сақлаш, тарқатиш, истеъмол қилиш ҳамда фойдаланиш тақиқланган пуллар, қимматли қоғозларни ҳамда бошқа қимматликларни, озиқ-овқат маҳсулотлари, нарсалар ва моддаларни олиб қўйиш, шунингдек уларни сақлаш;

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг моддий-маиший таъминоти;

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг тиббий-санитария таъминоти;

қамоққа олинганларнинг озиқ-овқат маҳсулотлари, энг зарур нарсалар, дарсликлар, қоғоз ва канцелярия ашёларини сотиб олиши;

посилкалар, йўқловлар, бандеролларни қабул қилиш ҳамда ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларга бериш;

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг хат-хабарларни олиши ва жўнатиши;

қамоққа олинганларнинг пул жўнатмалари олиши;

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг ҳар кунги сайрларини ўтказиш;

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг ушбу Қонуннинг 22-моддасида санаб ўтилган шахслар билан учрашувларини ўтказиш, шунингдек қамоққа олинганнинг телефон орқали лимитланган сўзлашув ҳуқуқини амалга ошириш;

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг диний расм-русумларни адо этиши;

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг фуқаролик-ҳуқуқий битимларда иштирок этиши;

қамоққа олинганларнинг оилавий муносабатларда иштирок этиши;

қамоққа олинганларни меҳнатга жалб этиш;

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг аризалар, таклифлар ва шикоятлар юбориши;

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг қамоқда сақлаш жойининг бошлиғи ва у ваколат берган шахслар томонидан шахсан қабул қилиниши;

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг тергов ҳаракатлари ва суд мажлисларида иштирок этишини таъминлаш;

қамоқда сақлаш жойларида вафот этган ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг жасадларини бериш;

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни қамоқдан озод қилиш тартиби белгиланади.

Ушбу модданинг иккинчи қисмида кўрсатилган нормалардан ташқари, ички тартиб қоидаларида ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг қамоқда сақлаш жойларидаги хулқ-атвор қоидалари, тегишинча ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг ёнида бўлиши, сақлаши, посилкалар, йўқловлар, бандеролларда олиши ҳамда нақд пулсиз ҳисоб-китоб бўйича сотиб олиши мумкин бўлган озиқ-овқат маҳсулотларининг, энг зарур нарсаларнинг рўйхати ва миқдори белгиланади.

17-модда. Қамоқда сақлаш жойларининг ходимлари

Қамоқда сақлаш жойларининг ходимлари жумласига қамоқда сақлаш жойларида режимни таъминлаш мажбуриятини бажараётган ички ишлар органларининг оддий аскарлари, сержантлари ва офицерлари таркибидаги шахслар, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати ҳамда Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг ҳарбий хизматчилари киради.

Қамоқда сақлаш жойларида режимни таъминлаш мажбуриятини бажараётган даврда денгиз ва дарё кемаларининг капитанлари, шунингдек улар ваколат берган шахслар қамоқда сақлаш жойларининг ходимлари учун ушбу Қонунда назарда тутилган мажбуриятларни бажаради ҳамда ҳуқуқлардан фойдаланади.

3-боб. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг ҳуқуқлари, шунингдек бу ҳуқуқларни таъминлаш кафолатлари

18-модда. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг ҳуқуқлари

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар қуйидаги ҳуқуқларга эга:
ўз ҳуқуқлари, эркинликлари ва мажбуриятлари, қамоқда сақлаш жойларидаги режим, хулқ-атвор қоидалари, аризалар, таклифлар ва шикоятларни юбориш тартиби тўғрисида ахборот олиш;

қамоқда сақлаш жойининг бошлиғига ёки у ваколат берган шахсга, шунингдек қамоқда сақлаш жойларини назорат қилувчи ёки текширувчи

мансабдор шахсларга шахсан қабул қилиш тўғрисида илтимос билан мурожаат этиш;

ўзларининг сақлаб турилиши қонунийлиги ва асослилиги ҳамда ўз ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатлари бузилганлиги тўғрисидаги масала юзасидан шахсан ёки ҳимоячи ёхуд қонуний вакил орқали аризалар ва шикоятлар билан мурожаат этиш;

ёзишмалар олиб бориш, ўз тасарруфида қоғоз ва канцелярия ашёлари бўлиши;

шахсий хавфсизлик;

ҳимоячиси, қонуний вакили, қариндошлари ва бошқа шахслар билан учрашиш;

жиноят ишига дахлдор ёки ўз ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини рўёбга чиқариш масалаларига тааллуқли ҳужжатларни ҳамда ёзувларни ўзида сақлаш, бундан ғайриҳуқуқий мақсадларда фойдаланилиши мумкин бўлган ёхуд давлат сири ёки қонун билан қўриқланадиган бошқа сирни ташкил этувчи маълумотларни ўз ичига олган ҳужжатлар ва ёзувлар мустасно;

бепул овқат, моддий-маиший ва тиббий-санитария таъминоти олиш, шу жумладан ўзларининг тергов ҳаракатлари ва суд мажлисларида иштирок этиши даврида олиш;

белгиланган тартибда дори воситаларини олиш ва сақлаш;

посилкалар, йўқловлар, бандероллар олиш;

тунги вақтда саккиз соат ухлаш, бу вақтда уларни процессуал ва бошқа ҳаракатларда иштирок этишга жалб этиш тақиқланади, Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно;

камида бир соат давом этадиган ҳар кунги сайр этиш;

шахсий кийим-боши, пойабзали ва бошқа ашёларидан, шунингдек рўйхати ва миқдори ички тартиб қоидаларида белгиланадиган озиқ-овқат маҳсулотларидан, энг зарур нарсалардан фойдаланиш;

қамокда сақлаш жойи кутубхонасидаги қонун ҳужжатлари, адабиётлар ва даврий матбуот нашрларидан фойдаланиш ҳамда мустақил таълим олиш билан шуғулланиш;

агар бу ички тартиб қоидаларини, шунингдек бошқа шахсларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини бузмаса, қамокда сақлаш жойи хоналарида диний расм-русумларни адо этиш, қамокда сақлаш жойи кутубхонасидаги диний адабиётлардан фойдаланиш, диний ибодат нарсаларидан фойдаланиш;

қамокда сақлаш жойлари ходимларининг хушмуомалада бўлиши;

фуқаролик-ҳуқуқий битимларда иштирок этиш.

Ушлаб турилган ва қамокқа олинган аёллар икки ёшга тўлмаган болалари ўз ёнида бўлишига ҳақлидир.

Қамокқа олинганлар ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмларида назарда тутилган ҳуқуқлардан ташқари қуйидаги ҳуқуқларга ҳам эга:

пул жўнатмаларини олиш;

қамокда сақлаш жойи маъмурияти орқали озик-овқат маҳсулотлари, энг зарур нарсалар, дарсликлар, қоғоз ва канцелярия ашёларини сотиб олиш;

қамокда сақлаш жойи кутубхонасидаги стол устида ўйналадиган ўйинлардан фойдаланиш;

зарурат бўлганда, қамокда сақлаш жойи маъмуриятидан кийишга рухсат этилган кийим-бош ва пойабзал олиш;

оилавий муносабатларда иштирок этиш.

Қамокқа олинганларга тегишли шароитлар бўлган тақдирда, меҳнат қилиш имконияти берилади.

Ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганлар ушбу Қонунда белгиланган ҳуқуқлардан ташқари, Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига гумон қилинувчи ва айбланувчи учун назарда тутилган ҳуқуқларга эга бўлади.

Жазони ижро этиш муассасаларида жазони ўтаётган маҳкумлар бошқа жиноят иши юритилиши муносабати билан уларга нисбатан қамокқа олиш тарзидаги эҳтиёт чораси қўлланилган тақдирда, Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-ижроия кодексига улар жазони ўтаётган жазони ижро этиш муассасасининг режим тури учун белгиланган қоидаларга мувофиқ посилкалар, йўқловлар, бандероллар олишга, озик-овқат маҳсулотларини, энг зарур нарсаларни сотиб олишга ҳақлидир.

19-модда. Аризалар, таклифлар ва шикоятлар юбориш тартиби

Ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганлар қамокда сақлаш жойи маъмуриятига, давлат органларига, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳамда жамоат бирлашмаларига ўз она тилида ёки бошқа тилда аризалар, таклифлар ва шикоятлар билан мурожаат этиш ҳамда мурожаат этилган тилда белгиланган тартибда ёзма жавоблар олиш ҳуқуқига эга.

Аризалар, таклифлар ва шикоятлар қамокда сақлаш жойи маъмурияти орқали юборилади, бундан ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганларни шахсан қабул қилиш вақтида қамокда сақлаш жойларининг фаолиятини назорат қилувчи ёки текширувчи мансабдор шахслар томонидан олинган мурожаатлар мустасно.

Суд, прокурор, химоячи, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (омбудсман) ёки қамокда сақлаш жойларини текшириш ҳуқуқига эга бўлган бошқа давлат органлари номига, шунингдек жиноят ишини юритаётган мансабдор шахсга ёки органга йўлланган аризалар, таклифлар ва шикоятлар цензурадан ўтказилмайди ҳамда берилган кундан кейинги иш кунидан кечиктирмай муҳрланган тарзда адресатга юборилади ёки топширилади. Бошқа давлат органлари ва ташкилотлари номига йўлланган аризалар, таклифлар ва шикоятлар берилган кундан кейинги иш кунидан кечиктирмай жиноят ишини юритаётган мансабдор шахсга ёки органга топширилади, улар томонидан қараб чиқилади ҳамда ўша муддатда адресатга юборилади. Мурожаат адресатга юборилганлиги тўғрисидаги илова хатнинг кўчирма нусхаси ушлаб турилганга ёки қамокқа олинганга эълон қилиш учун қамокда сақлаш жойига юборилади.

Суриштирувчи ёки терговчининг ҳаракатлари ва қарорлари устидан берилган шикоятлар берилган кундан кейинги иш кунидан кечиктирмай қамокда сақлаш жойи маъмурияти томонидан тергов органининг бошлиғига ёхуд прокурорга, прокурорнинг ҳаракатлари ва қарорлари устидан берилган шикоятлар эса юқори турувчи прокурорга юборилади ёки топширилади.

Жиноят иши бўйича ҳақиқатни аниқлашга тўсқинлик қилиши ёхуд жиноят содир этилишига кўмаклашиши мумкин бўлган маълумотлар кўрсатилган, махфий ёзув, белгилар билан ёзилган, давлат сирини ёки қонун билан қўриқланадиган бошқа сирни ўз ичига олган аризалар, таклифлар ва шикоятлар адресатга юборилмайди ҳамда жиноят ишини юритаётган мансабдор шахсга ёки органга топширилиб, бу ҳақда ушлаб турилган ёки қамокқа олинган, шунингдек прокурор ёзма равишда хабардор қилинади.

Аризалар, таклифлар ва шикоятларга берилган ёзма жавоблар, шунингдек улар жўнатилганлиги тўғрисидаги илова хатларнинг кўчирма нусхалари ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганларга тилхат олиб эълон қилинади ҳамда уларнинг шахсий ҳужжатлар йиғмажилдига кўшиб кўйилади.

Ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганларни ўз ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда қонуний манфаатлари бузилганлиги ҳақидаги аризалар ва шикоятлар билан мурожаат этганлиги учун ҳар қандай шаклда таъқиб қилиш тақиқланади.

20-модда. Ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганларнинг қариндошлари ҳамда бошқа шахслар билан ёзишмалари

Ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганлар қариндошлари ҳамда бошқа шахслар билан ёзишмалар олиб бориш ҳуқуқига эга. Ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганларнинг хат-хабарларини жўнатиш уларнинг ўз маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

Ушлаб турилганнинг, қамокқа олинганнинг ёзишмалари қамокда сақлаш жойининг маъмурияти орқали амалга оширилади ҳамда цензурадан ўтказилади. Цензура қамокда сақлаш жойининг маъмурияти томонидан, зарур бўлган тақдирда эса жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс ёки орган томонидан амалга оширилади.

Ушлаб турилганнинг, қамокқа олинганнинг жиноят иши бўйича ҳақиқатни аниқлашга тўсқинлик қилиши ёхуд жиноят содир этилишига кўмаклашиши мумкин бўлган маълумотлар кўрсатилган, махфий ёзув, белгилар билан ёзилган, давлат сирини ёки қонун билан қўриқланадиган бошқа сирни ўз ичига олган хат-хабари адресатга жўнатилмайди, ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганларга берилмайди ҳамда жиноят ишини юритаётган мансабдор шахсга ёки органга топширилади. Бу ҳақда прокурор ёзма равишда хабардор қилинади.

Хат-хабарни ушлаб турилганларга ёки қамокқа олинганларга топшириш ва адресатларга жўнатиш хат-хабар келиб тушган ёхуд у жўнатишга топширилган кундан эътиборан уч кунлик муддатда қамокда сақлаш жойи маъмурияти томонидан амалга оширилади.

Ушлаб турилганнинг ёки қамоққа олинганнинг яқин қариндоши вафот этганлиги, оғир касаллиги, ушлаб турилганнинг ёки қамоққа олинганнинг оиласи ёхуд яқин қариндошларига моддий зарар етказган табиий офат ҳақидаги маълумотлар, шунингдек бошқа шунга ўхшаш маълумотлар олинганидан кейин дарҳол адресатга маълум қилинади.

Турли қамоқда сақлаш жойларидаги ушлаб турилганлар, қамоққа олинганлар ўртасидаги ёки ушлаб турилганлар, қамоққа олинганларнинг озодликдан маҳрум этиш жойларида сақланаётган маҳкумлар билан ёзишмалари фақат қариндошлар ўртасида амалга оширилиши мумкин.

Қамоқда сақлаш жойидан кетган ушлаб турилганнинг ёки қамоққа олинганнинг номига келган хатлар олинганидан кейин уч кунлик муддатдан кечиктирмай қамоқда сақлаш жойининг маъмурияти томонидан у кетган жойга жўнатилади.

21-модда. Шахсий хавфсизлик ҳуқуқи

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар шахсий хавфсизлик ҳуқуқига эга.

Ушлаб турилганнинг ёки қамоққа олинганнинг ҳаёти ва соғлиғига таҳдид ёхуд унга нисбатан шахсга қарши жиноятлар содир этилиши таҳдиди юзага келганда қамоқда сақлаш жойининг ходимлари дарҳол унинг шахсий хавфсизлигини таъминлаш чораларини кўриши шарт.

Қамоқда сақлаш жойининг бошлиғи ушлаб турилганларнинг, қамоққа олинганларнинг шахсий хавфсизлигини таъминлаш бўйича зарур чоралар кўради.

22-модда. Ушлаб турилганнинг ёки қамоққа олинганнинг ҳимоячиси, қонуний вакили, қариндошлари ва бошқа шахслар билан учрашувлари

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларга ҳимоячиси, қонуний вакили, қариндошлари ҳамда бошқа шахслар билан учрашувлар берилади. Ҳимоячи ва қонуний вакил билан монеликсиз ва холи учрашувлар уларнинг сони ҳамда давом этиш муддати чекланмаган ҳолда берилади, Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 230-моддаси иккинчи қисмида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

Ушлаб турилганга жиноят ишини юритаётган мансабдор шахснинг ёки органнинг ёзма рухсати асосида қариндошлари ва бошқа шахслар билан ойига давом этиш муддати икки соатгача бўлган битта учрашув, қамоққа олинганга эса ҳар бирининг давом этиш муддати икки соатгача бўлган кўпи билан иккита учрашув (шу жумладан ушлаб турилган даврида берилган учрашув) берилиши мумкин.

Ушлаб турилган, қамоққа олинган билан учрашувлар қуйидагиларга берилади:

адвокатга — у адвокат гувоҳномасини ва ўзининг муайян ишни юриштишга бўлган ваколатини тасдиқловчи ордерни кўрсатганда;

ҳимоячи сифатида иштирок этаётган яқин қариндошига ёки қонуний вакилига — унинг ишда ҳимоячи сифатида иштирок этишига йўл қўйиш тўғрисида суриштирувчи, терговчининг қарорини ёки суднинг ажримини ва ўз шахсини тасдиқловчи ҳужжатни кўрсатганда;

қонуний вакилга — унинг ишда қонуний вакил сифатида иштирок этишига йўл қўйиш тўғрисида суриштирувчининг, терговчининг қарорини ёки суднинг ажримини ва ўз шахсини тасдиқловчи ҳужжатни кўрсатганда;

қариндошга ёки бошқа шахсга — жиноят ишини юритаётган мансабдор шахснинг ёки органнинг ёзма рухсатини ва ўз шахсини тасдиқловчи ҳужжатни кўрсатганда.

Ушбу модданинг учинчи қисмида санаб ўтилган шахслардан бошқа ҳужжатларни талаб қилиб олиш тақиқланади.

Ушлаб турилганнинг ёки қамокқа олинганнинг ўз ҳимоячиси ва қонуний вакили билан учрашувлари қамокда сақлаш жойининг ходими уларни кўриб турадиган, лекин эшитмайдиган шароитларда ўтказилиши мумкин.

Қариндошлар ва бошқа шахслар билан учрашувлар қамокда сақлаш жойлари ходимларининг назорати остида амалга оширилади ҳамда ушлаб турилганга ёки қамокқа олинганга тақиқланган озиқ-овқат маҳсулотлари, нарсалар ва моддаларни топширишга ёхуд жиноят иши бўйича ҳақиқатни аниқлашга тўсқинлик қилиши ёки жиноят содир этилишига кўмаклашиши мумкин бўлган, шунингдек қамокда сақлаш жойларидаги режимга тааллуқли маълумотларни шартли имо-ишоралар ёрдамида ёхуд қамокда сақлаш жойларининг ходимларига тушунарсиз тилда топширишга уринилган тақдирда муддатидан илгари тўхтатиб қўйилади.

Ҳимоячилар, қонуний вакиллар, қариндошлар ва бошқа шахсларга учрашувлар берилганда, уларнинг ёнида алоқа воситалари, шахсий компьютер, фотоаппаратлар, видеокамераларнинг ва овоз ёзиш қурилмаларининг бўлиши тақиқланади.

Қариндошлар ва бошқа шахслар билан учрашув ҳуқуқини амалга ошириш имконияти бўлмаган ҳолларда (қариндошлар ва бошқа шахслар келишининг моддий ва бошқа қийинчиликлари, уларнинг касаллиги ва ҳоказо), қамокқа олинганга у сақланаётган жойининг техник имкониятлари бўлганда унинг шахсий ҳисобварағидаги маблағлар ҳисобидан телефон орқали лимитланган сўзлашув ҳуқуқи берилиши мумкин.

23-модда. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Инсон ҳуқуқлари бўйича вакилининг (омбудсманнинг) қамокда сақлаш жойларига бориши

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (омбудсман) қамокда сақлаш жойларига монеликсиз кириш, шунингдек ушлаб турилган ёки қамокқа олинган билан учрашув ва суҳбатлар ўтказиш ҳуқуқига эга.

Қамокда сақлаш жойининг маъмурияти Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакилига (омбудсманга) ушлаб ту-

рилганлар ва қамоққа олинганлар билан монеликсиз ва холи учрашуви ҳамда суҳбати учун зарур шарт-шароитларни таъминлаши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакилининг (омбудсманнинг) ушлаб турилган ва қамоққа олинган билан учрашувлари ва суҳбатлари қамоқда сақлаш жойи ходимлари уларни кўриб турадиган, лекин эшитмайдиган шароитларда холи ўтказилади.

24-модда. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг овқати

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар улар организмнинг нормал яшаши учун етарли бўлган бепул овқат билан таъминланади.

Қамоқда сақлаш жойларидаги овқат нормалари ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг соғлиғи ҳолатига ҳамда ёшига, шунингдек қамоққа олинганлар жалб этилиши мумкин бўлган ишнинг хусусияти ва оғирлигига қараб Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

Ушлаб турилган ва қамоққа олинган ҳомиладор аёлларга ва ёнида икки ёшга тўлмаган болалари бор аёлларга, вояга етмаганларга, шунингдек беморларга, биринчи ёки иккинчи гуруҳ ногиронларига бериладиган овқат оширилган нормаларда белгиланади.

25-модда. Озиқ-овқат маҳсулотлари ва энг зарур нарсаларни сотиб олиш

Қамоққа олинганлар ички тартиб қоидаларида белгиланадиган рўйхатга ва миқдорга мувофиқ ўз шахсий ҳисобварақларидаги маблағлари ҳисобидан озиқ-овқат маҳсулотлари ва энг зарур нарсаларни нақд пулсиз ҳисоб-китоб қилиш йўли билан сотиб олиш ҳуқуқига эга.

26-модда. Моддий-маиший таъминот

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларга қонун ҳужжатларида белгиланган санитария, гигиена ҳамда ёнғин хавфсизлиги талабларига жавоб берадиган маиший шароитлар яратилади.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар шахсий кийим-боши ва пойабзалидан фойдаланади. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларда зарур маблағлар бўлмаган тақдирда уларнинг илтимосига кўра, Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан уларга жинси ҳамда иқлим шароитлари инобатга олинган ҳолда кийиб юришга рухсат этилган мавсумий кийим-бош ва пойабзал берилади.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларга алоҳида ётоқ жойи, кўрпа-тўшак, идишлар ҳамда овқатланиш асбоблари берилади. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларда зарур маблағлар мавжуд бўлмаган тақдирда, уларнинг илтимосига кўра, уларга яқка тартибдаги гигиена воситалари (камида совун, тиш чёткаси, тиш пастаси ёки порошоги), соқол оладиган асбоб ёки шахсий гигиена воситалари (аёллар учун) ҳам берилади.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар сақланадиган камералар вентиляция жиҳозларига ҳамда иситиш тизимига, шунингдек кўзга зиён етказмайдиган ҳолда ўқиш ёки ёзиш учун етарли табиий ва сунъий ёруғликка эга бўлиши керак. Камераларнинг деразалари сунъий вентиляция тизими мавжудлигидан қатъи назар, тоза ҳаво киришини таъминлаши лозим.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар сақланадиган камералар радиоэшиттириш воситалари билан жиҳозланади.

Қамоққа олинганларнинг чўмилиб-ювиниши, чойшаб ва ёстикжилдларини алмаштириш етти кунда камида бир марта амалга оширилади.

Қамоқда сақлаш жойларида бир кишига тўғри келадиган яшаш майдонининг нормаси икки ярим квадрат метрдан, аёллар ва вояга етмаганлар учун эса уч квадрат метрдан кам бўлмаган ўлчамда белгиланади. Ушлаб турилган ва қамоққа олинган беморлар, шунингдек ҳомиладор аёллар ва ёнида икки ёшга тўлмаган болалари бор аёллар сақланадиган палаталарда (камераларда) бир кишига тўғри келадиган яшаш майдони тўрт квадрат метрдан кам бўлмаслиги лозим.

Қамоқда сақлаш жойларида яшаш майдони нормаси белгиланган тартибда тасдиқланган санитария-гигиена ва қурилиш нормалари ҳамда қоидаларига мос бўлиши керак.

27-модда. Тиббий-санитария таъминоти

Қамоқда сақлаш жойларида даволаш-профилактика ва санитария, эпидемияга қарши ишлар қонун ҳужжатларига мувофиқ ташкил этилади ва ўтказилади. Мазкур жойлар маъмурияти ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг соғлигини сақлашни таъминлайдиган санитария-гигиена талабларини бажариши шарт.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларга ихтисослаштирилган тиббий ёки психиатрия ёрдами кўрсатилиши зарур бўлган ҳолларда, шунингдек қамоққа олинганларга Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексида назарда тутилган асослар бўйича стационар суд-тиббий ёхуд суд-психиатрия экспертизаси тайинланган тақдирда, улар давлат соғлиқни сақлаш тизимининг тиббий муассасаларига жойлаштирилади. Бунда уларни қўриқлаш ва хулқ-атворини назорат қилиш таъминланади. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни қамоқда сақлаш жойи худудидан ташқарига олиб чиқиш жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс ёки орган билан келишилади. Ушлаб турилган ва қамоққа олинганга шошилинч тиббий ёрдам кўрсатиш зарур бўлганда уларни давлат соғлиқни сақлаш тизимининг тиббий муассасаларига олиб чиқиш қамоқда сақлаш жойи бошлигининг ёзма рухсати билан амалга оширилиб, кейинчалик жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс ёки орган ёзма равишда хабардор қилинади.

Ушлаб турилган ёки қамоққа олинган қамоқда сақлаш жойларида тан жароҳатлари олганда қамоқда сақлаш жойларининг тиббий ходимлари томонидан кечиктирмасдан тиббий гувоҳлантириш ўтказилади. Тиббий гувоҳ-

лантириш натижалари белгиланган тартибда қайд этилади ва жабрланувчига маълум қилинади. Тиббий гувоҳлантириш қамокда сақлаш жойи бошлигининг ёхуд жиноят ишини юритаётган мансабдор шахснинг ёки органнинг шахсий ташаббусига ёхуд ушлаб турилганнинг ёки қамокқа олинганнинг ёхуд унинг ҳимоячисининг илтимосига кўра чиқарилган қарори асосида давлат соғлиқни сақлаш тизимининг тиббий муассасалари ходимлари томонидан амалга оширилади. Тиббий гувоҳлантиришни ўтказишнинг рад этилиши устидан прокурорга шикоят қилиниши мумкин.

Ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганларга тиббий ёки психиатрия ёрдами кўрсатиш, дори воситалари бериш, тиббий гувоҳлантириш ўтказиш, санитария назоратини ташкил этиш ва ўтказиш, шунингдек бундай шахсларни тиббий муассасаларда сақлаш ҳамда давлат соғлиқни сақлаш тизимининг тиббий муассасалари ходимларини уларга хизмат кўрсатишга жалб этиш тартиби тегишинча Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати ёки Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги томонидан Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан келишилган ҳолда белгиланади.

Ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганларга тиббий хизмат кўрсатиш Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

Ушлаб турилган ёки қамокқа олинган оғир касалликка чалинган ёхуд у вафот этган тақдирда, қамокда сақлаш жойининг маъмурияти бу ҳақда унинг яқин қариндошларига, қонуний вакилига, жиноят ишини юритаётган мансабдор шахсга ёки органга ва прокурорга дархол хабар қилади. Ушлаб турилганнинг ёки қамокқа олинганнинг вафот этганлиги факти бўйича Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексида назарда тутилган тартибда тергов олди текшируви ўтказилади.

Ушлаб турилган ёки қамокқа олинган вафот этган шахснинг жасади суд-тиббий экспертизасидан ўтказилганидан, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексида назарда тутилган бошқа ҳаракатлар бажарилганидан кейин вафот этган шахснинг эри (хотини), ота-онаси, фарзандлари ва бошқа қариндошларига ёки қонуний вакилларига ёхуд дафн этишни амалга ошириш мажбуриятини ўз зиммасига олган бошқа шахсларга топширилади. Ушлаб турилган ёки қамокқа олинган вафот этган шахснинг эри (хотини), ота-онаси, фарзандлари ва бошқа қариндошлари ёки қонуний вакилларидан ёхуд дафн этишни амалга ошириш мажбуриятини ўз зиммасига олган бошқа шахслардан жасадни бериш тўғрисида ариза тушмаган тақдирда, вафот этган шахсни дафн этиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

28-модда. Посилкалар, йўқловлар, бандероллар ва пул жўнатмаларини олиш

Қамокқа олинганларнинг бир ой мобайнида, ушлаб турилганларнинг ушлаб турилган даврида оғирлиги почта алоқаси хизматлари кўрсатиш қоида-

ларида белгиланган нормалардан ошмайдиган биттадан посилка ёки бандероль, шунингдек умумий оғирлиги ўн икки килограммгача бўлган озиқ-овқат маҳсулотларидан иборат иккита йўқлов олишига рухсат этилади.

Ушлаб турилган ва қамоққа олинган ҳомиладор аёллар ва ёнида икки ёшга тўлмаган болалари бор аёллар, вояга етмаганлар, шунингдек шифокорнинг ёзма хулосасига кўра даволанишга ҳамда кучайтирилган овқатга муҳтож деб топилган беморлар, биринчи ёки иккинчи гуруҳ ногиронлари учун йўқловларнинг сони ва оғирлиги чекланмайди.

Шифокорнинг ёзма хулосасига кўра тавсия этиладиган, ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар томонидан олинадиган дори воситаларининг миқдори чекланмайди.

Қамоққа олинганлар ўз шахсий ҳисобварақларига ўтказиладиган пул жўнатмаларини олиши мумкин. Пул жўнатмалари тўғрисида қамоққа олинган, шунингдек жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс ёки орган хабардор қилинади.

Одамлар ҳаёти ва соғлиғи учун хавф туғдирадиган ёки жиноят қуроли сифатида ёхуд ушлаб туриш, қамоқда сақлаш мақсадларига тўсқинлик қилиш учун фойдаланилиши мумкин бўлган озиқ-овқат маҳсулотлари, нарсалар ва моддаларни ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларга бериш тақиқланади.

Сақланиши ҳамда фойдаланилиши тақиқланган озиқ-овқат маҳсулотлари, нарсалар ва моддаларни кўздан кечиришдан яшириш ёки ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларга бериш, худди шунингдек уларга озиқ-овқат маҳсулотлари, нарсалар ва моддаларни белгиланган ички тартиб қоидаларини бузган ҳолда бериш қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгарликка сабаб бўлади.

29-модда. Ушлаб турилганларнинг, қамоққа олинганларнинг фуқаролик-ҳуқуқий битимларда ва оилавий муносабатларда иштирок этиши

Ушлаб турилганлар, қамоққа олинганлар жиноят ишини юритаётган мансабдор шахснинг ёки органнинг ёзма рухсати билан ва ички тартиб қоидаларида белгиланган тартибда ўз вакиллари орқали ёхуд бевосита фуқаролик-ҳуқуқий битимларда иштирок этиш ҳуқуқига эга.

Қамоққа олинганлар, агар ушбу Қонунга ва бошқа қонун ҳужжатларига зид бўлмаса, никоҳ тузиш ҳамда никоҳдан ажралиш, бошқа оилавий муносабатларда иштирок этиш ҳуқуқига эга.

30-модда. Қамоққа олинганларни меҳнатга жалб этиш

Қамоққа олинганлар тегишли шароитлар мавжуд бўлганда қамоқда сақлаш жойи ҳудудида ўз хоҳишларига кўра ва жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс ёки органнинг ёзма рухсати билан меҳнатга жалб этилиши мумкин.

Қамоққа олинганларнинг меҳнат шароити қонун ҳужжатларида белги-

ланган хавфсизлик, санитария ва гигиена талабларига жавоб бериши керак. Қамоққа олинганлар ўз меҳнати учун тегишли ҳақ олишга ҳақлидир.

Қамоққа олинганларнинг иш ҳақи белгиланган энг кам иш ҳақи миқдоридан кам бўлмаслиги лозим ва қонунда назарда тутилган чегирмалар қилинганидан кейин уларнинг шахсий ҳисобварақларига ўтказилади.

Қамоққа олинганларни меҳнатга жалб этиш мақсадида тергов ҳибсхоналари қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда ўз ишлаб чиқариш фаолиятини амалга ошириши мумкин.

Қамоққа олинганларнинг тергов ҳибсхоналаридаги ишлаб чиқариш фаолиятидан олинган даромадлардан солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўланганидан кейин қамоққа олинганларни сақлаш шарт-шароитларини яхшилаш, шунингдек тергов ҳибсхоналарининг ижтимоий соҳасини ривожлантириш учун фойдаланилади.

31-модда. Ҳомиладор аёлларни ва ёнида икки ёшга тўлмаган болалари бор аёлларни қамоқда сақлаш хусусиятлари

Қамоқда сақлаш жойларида ҳомиладор аёллар ва ёнида икки ёшга тўлмаган болалари бор аёллар учун яхшиланган моддий-маиший шароитлар яратилади, ихтисослаштирилган тиббий хизмат кўрсатиш ташкил этилади ҳамда овқатнинг оширилган нормалари белгиланади.

Ушлаб турилган ёки қамоққа олинган ҳомиладор аёллар туғиш учун давлат соғлиқни сақлаш тизимининг тиббий муассасаларига олиб чиқилади.

Ҳомиладор аёлларнинг ва ёнида икки ёшга тўлмаган болалари бор аёлларнинг ҳар кунги сайри камида икки соат давом этадиган қилиб белгиланади.

Зарур бўлган тақдирда, қамоқда сақлаш жойининг маъмурияти жиноят ишини юритаётган мансабдор шахсга ёки органга онанинг розилиги билан болани қариндошларига ёхуд бошқа шахсларга ёки болалар муассасасига вақтинча топшириш тўғрисида илтимоснома киритиши мумкин. Жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс ёки орган илтимосномани олгач, Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 218-моддасига мувофиқ ҳомийлик қилиш чораларини кўради.

32-модда. Вояга етмаганларни қамоқда сақлаш хусусиятлари

Қамоқда сақлаш жойларида вояга етмаганлар учун яхшиланган моддий-маиший шароитлар яратилади ва овқатнинг оширилган нормалари белгиланади.

Вояга етмаганларнинг ҳар кунги сайри камида икки соат давом этадиган қилиб белгиланади. Сайрлар вақтида вояга етмаганларга жисмоний машқлар ва спорт ўйинлари учун имконият берилади.

Ушлаб турилган, қамоққа олинган вояга етмаганларга шарт-шароитлар мавжуд бўлганда, кинофильмлар намойиш этилади, улар учун телекўрсатув-

ларни томоша қилиш ташкил этилади, спорт машғулотлари ва бўш вақтни ўтказиш учун хоналар, шунингдек очиқ ҳавода спорт майдончалари жиҳозланади.

Ушлаб турилган, қамоққа олинган вояга етмаганлар билан маданий-тарбиявий ишлар ўтказилади.

Ушлаб турилган, қамоққа олинган вояга етмаганларнинг посилкалар, йўқловлар ва бандеролларда дарсликлар ҳамда ёзув ашёлари олишига, қамоққа олинган вояга етмаганларнинг эса мазкур нарсаларни қамоқда сақлаш жойининг маъмурияти орқали сотиб олишига ҳам рухсат берилади.

33-модда. Ҳужжатларнинг кўчирма нусхаларини топширишни, шунингдек ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг тергов ҳаракатлари ҳамда суд мажлисларида иштирок этишини таъминлаш

Қамоқда сақлаш жойининг маъмурияти қамоққа олинганларга айблов ҳулосаларининг, суд ҳукмлари, ажримларининг кўчирма нусхаларини улар келиб тушган кунда тилхат олиниб топширилишини таъминлайди, тилхат кўчирма нусха топширилган сана ва вақт кўрсатилган ҳолда судга тақдим этилади.

Қамоқда сақлаш жойининг маъмурияти суриштирувчи, терговчи, прокурор ёки суднинг ёзма кўрсатмаси бўйича қуйидагиларни таъминлайди:

ушлаб турилганлар, қамоққа олинганларни қамоқда сақлаш жойларига қабул қилиш ва жойлаштириш, шунингдек уларни белгиланган жойга жўнатиш учун соқчига топширишни;

қамоқда сақлаш жойи ҳудудида тергов ва суд ҳаракатларини, амбулатория суд-психиатрия экспертизасини ҳамда бошқа экспертизаларни ўтказиш учун жиҳозланган хоналар берилишини.

Қамоқда сақлаш жойининг маъмурияти ушлаб турилганларни ёки қамоққа олинганларни бошқа туманда (шаҳарда) жойлашган тергов ҳибсхоналарига ўтказишни ушлаб турилганларни ёки қамоққа олинганларни бошқа ерга кўчириш тўғрисидаги терговчининг прокурор билан келишилган қарори, шунингдек прокурорнинг қарори ёхуд суднинг ажрими асосида амалга оширади.

4-боб. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг мажбуриятлари ҳамда моддий жавобгарлиги

34-модда. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг мажбуриятлари

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар:

ушбу Қонунда ва ички тартиб қоидаларида белгиланган қамоқда сақлаш тартиби ва шарт-шароитларига риоя этиши;

қамоқда сақлаш жойи маъмуриятининг қонуний талабларини бажари-

ши, шунингдек қамоқда сақлаш жойлари ходимларининг ва тартибни таъминловчи бошқа шахсларнинг хизмат вазифаларини бажаришига тўсқинлик қилмаслиги;

шахсий гигиена ва санитария талабларига риоя этиши;

ёнгин хавфсизлиги қоидаларига риоя этиши;

қамоқда сақлаш жойларининг мол-мулкига эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиши;

камралар ва бошқа хоналарни навбат тартибида тозалаб туриши;

бошқа шахсларнинг шаъни ва кадр-қимматини камситувчи хатти-ҳаракатларни содир этмаслиги;

ўз ҳаёти ва соғлиғига, шунингдек бошқа шахсларнинг ҳаёти ва соғлиғига таҳдид солувчи хатти-ҳаракатларни қасддан содир этмаслиги шарт.

Ушбу Қонунда белгиланган мажбуриятлардан ташқари, ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг зиммасида Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексида гумон қилинувчи ва айбланувчи учун назарда тутилган мажбуриятлар бўлади.

35-модда. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг моддий жавобгарлиги

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар қамоқда сақлаш жойининг мол-мулкига ўз хатти-ҳаракатлари туфайли етказилган зарар учун фуқаролик қонун ҳужжатларида назарда тутилган миқдорларда, агар зарар қамоққа олинганнинг меҳнат фаолияти жараёнида етказилган бўлса, меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилган миқдорларда моддий жавобгар бўлади. Етказилган моддий зарар миқдори қамоқда сақлаш жойи бошлиғининг қарори билан белгиланади. Мазкур қарор ушлаб турилганга ёки қамоққа олинганга тилхат олиниб эълон қилинади ва юқори турувчи мансабдор шахсга, прокурорга ёки судга бу қарор устидан шикоят қилиниши мумкин.

Ушлаб турилган ёки қамоққа олинган моддий зарарнинг ўрнини ихтиёр равишда қоплашни рад этган тақдирда, бу зарар қонунга мувофиқ суд тартибида ундирилади.

Етказилган моддий зарар учун нотўғри ундирилган суммалар ушлаб турилганга ёки қамоққа олинганга қайтарилиши керак.

Ушлаб турилган ёки қамоққа олинган етказган моддий зарарнинг ўрни унинг қариндошлари ёки бошқа шахслар томонидан уларнинг розилиги билан қопланиши мумкин.

Маҳкум жазони ижро этиш муассасасига юборилган тақдирда, ўрни қопланмаган моддий зарар мазкур муассаса маъмурияти томонидан маҳкумнинг шахсий ҳисобварағига тушадиган маблағлар ҳисобидан ундирилади.

Ушлаб турилган ёки қамоққа олинган қамоқдан озод қилинган тақдирда, унинг томонидан ўрни қопланмаган моддий зарар қонунга мувофиқ суд тартибида ундирилиши мумкин.

**5-боб. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларга
нисбатан қўлланиладиган рағбатлантириш ҳамда
интизомий жазо чоралари**

36-модда. Рағбатлантириш чоралари ва уларнинг қўлланилиш тартиби

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларга нисбатан мажбуриятларини намунали бажарганлик, қамоқда сақлашнинг белгиланган тартиби ва шарт-шароитларига риоя этганлик учун қўйдаги рағбатлантириш чоралари қўлланилиши мумкин:

ташаккур эълон қилиш;

илгари қўлланилган интизомий жазони муддатидан илгари олиб ташлаш;

хар кунги сайр вақтини кўпайтириш;

вояга етмаганларга қўшимча кинофильм намойиш этиш, телекўрсатувлар томоша қилишни ташкил этиш, спорт машғулотлари хонасига қўшимча равишда кириш, шунингдек бўш вақтни ўтказишнинг бошқа шакллари учун рухсат бериш.

Рағбатлантириш чоралари қамоқда сақлаш жойи бошлиғи ёки унинг ўрнини босувчи шахснинг буйруғи билан қўлланилади ва ушлаб турилганга ёки қамоққа олинганга эълон қилинади. Рағбатлантириш чоралари қўлланилганлиги тўғрисида ушлаб турилганнинг ёки қамоққа олинганнинг шахсий ҳужжатлар йиғмажилдига тегишли ёзув киритилади.

37-модда. Интизомий жазо чоралари ва уларнинг қўлланилиш тартиби

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларга нисбатан белгиланган мажбуриятларни бажармаганлик, қамоқда сақлаш тартиби ва шарт-шароитларини, ажратиб қўйишни таъминлаш талабларини бузганлик учун қўйдаги интизомий жазо чоралари қўлланилиши мумкин:

огоҳлантириш;

хайфсан;

қамоққа олинганларни карцерга ёки гауптвахтадаги бир кишилик камерага ўн суткагача, вояга етмаганларни эса карцерга беш суткагача бўлган муддатга киритиб қўйиш.

Интизомий жазо ёзма шаклда берилади. Интизомий жазо қўлланилганлиги ҳақидаги материаллар ушлаб турилганнинг ёки қамоққа олинганнинг шахсий ҳужжатлар йиғмажилдига қўшиб қўйилади.

Ушлаб турилгандан ёки қамоққа олингандан интизомий жазо қўлланилишидан олдин ёзма тушунтириш олинади, бундай тушунтириш беришдан бош тортилган ҳолларда эса тегишли далолатнома тузилади.

Интизомий жазони қўллаш чоғида қоидабузарлик содир этилган ҳолатлар, ушлаб турилганнинг ёки қамоққа олинганнинг хулқ-атвори ва шахсига

оид сифатлар, илгари интизомий жазолар берилган-берилмаганлиги инобатга олинади.

Интизомий жазо қоидабузарлик аниқланган кундан эътиборан ўн суткадан кечиктирмай, қоидабузарлик факти юзасидан текширув ўтказилган тақдирда эса у тугаган кундан эътиборан, лекин қоидабузарлик содир этилган кундан эътиборан икки ойдан кечиктирмай берилиши мумкин. Интизомий жазо дарҳол қўлланилади, уни дарҳол қўллаш имконияти бўлмаган тақдирда эса ушбу жазо берилган кундан эътиборан бир ойдан кечиктирмай қўлланилади.

Интизомий жазо қамокда сақлаш жойининг бошлиғи ёки унинг ўрнини босувчи шахс томонидан берилади. Бир вақтнинг ўзида содир этилган бир нечта қоидабузарлик учун битта интизомий жазо қўлланилади. Битта қоидабузарлик учун бир нечта интизомий жазо қўллаш тақиқланади.

Ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганлар юқори турувчи мансабдор шахсга, прокурорга ёки судга қўлланилган интизомий жазо устидан шикоят қилиш ҳуқуқига эга. Шикоят бериш интизомий жазонинг ижро этилишини тўхтатиб турмайди.

38-модда. Карцерга киритиб қўйиш тарзидаги интизомий жазонинг қўлланилиш хусусиятлари

Қамокқа олинганлар қуйидагилар учун карцерга киритиб қўйилиши мумкин:

қамокда сақланаётган бошқа шахсларга зулм қилганлик ва уларни ҳақорат қилганлик;

қамокда сақлаш жойлари ходимларининг ёки бошқа шахсларнинг қонуний талабларига итоат этмаганлик ёхуд уларни ҳақорат қилганлик;

ажратиб қўйишни таъминлаш талабларини бир неча марта бузганлик;

Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг таъсир доирасига тушадиган ҳуқуқбузарлик содир этганлик;

ушбу Қонунда ва ички тартиб қоидаларида тақиқланган нарсаларни ва моддаларни сақлаганлик, тарқатганлик, истеъмол қилганлик ҳамда улардан фойдаланганлик учун.

Карцерга киритиб қўйиш тарзидаги интизомий жазо илгари огоҳлантириш ёки ҳайфсан тарзидаги иккита ва ундан ортиқ интизомий жазо қўлланилган қамокқа олинганларга нисбатан ҳам қўлланилиши мумкин.

Карцерга киритиб қўйиш тарзидаги интизомий жазо хомиладор аёлларга ва ёнида икки ёшга тўлмаган болалари бор аёлларга, шунингдек биринчи гуруҳ ногиронларига нисбатан қўлланилиши мумкин эмас.

Карцерга киритиб қўйиш қамокда сақлаш жойи бошлигининг қарори ва шифокорнинг қамокқа олинганнинг соғлиғи ҳолатига кўра карцерда туриши мумкинлиги ҳақидаги ёзма хулосаси асосида амалга оширилади.

Қамокда сақлаш жойининг бошлиғи тиббий кўрсатувларни инобатга олган ҳолда карцерга киритиб қўйиш тарзидаги интизомий жазонинг ижросини кечиктириш, карцерда сақлаш муддатини қисқартириш ёки қамокқа олинганни карцердан муддатидан илгари озод қилиш ҳуқуқига эга.

Агар қамоққа олинган кечиктириш даврида янги қоидабузарлик содир этмаган бўлса, у қарцерга киритиб қўйиш тарзидаги интизомий жазодан озод қилиниши мумкин.

Юқори турувчи мансабдор шахс, прокурор ёки суд қарцерга киритиб қўйиш тарзидаги интизомий жазо асоссиз ёхуд у содир этилган қоидабузарликка номутаносиб бўлган ҳолларда интизомий жазони енгиллаштириш ёки бекор қилиш ҳуқуқига эга.

Ушбу модданинг қоидалари қамоққа олинган ҳарбий хизматчиларни интизомий жазо сифатида гауптвахталардаги бир кишилик камерага киритиб қўйишда ҳам қўлланилади.

39-модда. Қарцерда сақлаш шарт-шароитлари

Қарцерда қамоққа олинганларни яққа сақлаш белгиланади.

Қарцерда қамоққа олинганлар ётиш учун алоҳида жой ва кўрпа-тўшак билан фақат тунги ухлаш вақти учун таъминланади.

Қарцерда сақлаш вақтида қамоққа олинганларнинг ёзишмалари, ҳимоячи, қонуний вакил билан учрашувлардан ташқари учрашувлари, шунингдек озиқ-овқат маҳсулотлари ва энг зарур нарсаларни сотиб олиши, посилкалар, йўқловлар ҳамда бандероллар олиши, стол устида ўйналадиган ўйинлар, китоблар ва даврий матбуот нашрларидан фойдаланиши тақиқланади. Посилкалар, йўқловлар ҳамда бандероллар қамоққа олинганларга уларнинг қарцерда бўлиш муддати тугаганидан кейин топширилади.

Қарцерда сақланаётган қамоққа олинганлар ҳар куни бир соат давом этадиган сайрдан фойдаланиш ҳуқуқига эга.

Қарцерда сақланаётган қамоққа олинганларга нисбатан ушбу моддада назарда тутилмаган чеклашларга йўл қўйилмайди.

6-боб. Қамоқда сақлаш жойларида ажратиб қўйишни, қўриқлашни ва назоратни таъминлаш

40-модда. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг ажратиб қўйилишини таъминлаш талаблари

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар ушбу Қонуннинг 41-модда-сида назарда тутилган алоҳида-алоҳида жойлаштириш талабларига мувофиқ умумий камераларда сақланади.

Агар қамоққа олинганлар Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодекси 15-моддасининг тўртинчи ва бешинчи қисмларида назарда тутилган оғир ва ўта оғир жиноятларни содир этишда айбланаётган бўлса, прокурорнинг қарорига ёки суднинг ажримига кўра тергов ҳибсхонасининг бир кишилик камерасида қамоқда сақлаб турилиши мумкин. Бу чора вояга етмаганларга, олтмиш ёшдан ошган шахсларга, шифокорнинг ёзма хулосаси билан тасдиқланган оғир касалларга ва руҳий касалликка чалинган шахсларга нисбатан қўлланилмайди.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни бир кишилик камералар-

га жойлаштиришга қамоқда сақлаш жойи бошлиғининг прокурор билан келишилган асослангилган қарорига кўра:

ушбу Қонуннинг 41-моддасида назарда тутилган алоҳида-алоҳида жойлаштириш талабларига риоя этилишини таъминлашнинг бошқа имконияти мавжуд бўлмаганда;

ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг шахсий хавфсизлигини таъминлаш манфаатларини кўзлаб;

ушлаб турилганнинг ёки қамоққа олинганнинг якка сақлаш тўғрисидаги ёзма аризасига биноан;

ушлаб турилганни ёки қамоққа олинганни, агар кундузи умумий камерада сақланаётган бўлса, тунги вақтда бир кишилик камерага жойлаштириш зарур бўлганда;

ушлаб турилганларнинг ёки қамоққа олинганларнинг ажратиб қўйилишини таъминлаш талаб қилинган бошқа ҳолларда ҳам йўл қўйилади.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг қамоқда сақлаш жойларининг бошқа камераларида ёки ўзга хоналарида сақланаётган ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар билан сўзлашишига, уларга бирон-бир нарса беришига ҳамда улар билан ёзишмалар олиб борилишига йўл қўйилмайди.

Ажратиб қўйишни таъминлашга доир талабларга ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни қамоқда сақлаш жойлари худудидан ташқарига кўчиришда ҳам риоя этилиши керак.

41-модда. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни камераларда алоҳида-алоҳида жойлаштириш

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни камераларда алоҳида-алоҳида жойлаштириш уларнинг шахсини ва психологик жиҳатдан мослигини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилади. Чекувчилар имкони борича чекмайдиганлардан алоҳида жойлаштирилади.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар қуйидаги талабларга риоя этилган ҳолда бир-биридан алоҳида сақланади ва камераларга жойлаштирилади:

эркаклар аёллардан алоҳида сақланади;

вояга етмаганлар катта ёшлилардан алоҳида сақланади. Алоҳида ҳолларда прокурорнинг розилиги билан, вояга етмаганлар сақланаётган камераларда ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноятларни ёки унча оғир бўлмаган жиноятларни содир этганлик учун жиноий жавобгарликка биринчи марта тортилаётган, ижобий тавсифга эга катта ёшлиларни сақлашга йўл қўйилади;

жиноий жавобгарликка биринчи марта тортилаётган шахслар илгари озодликдан маҳрум этиш жойларида сақланган шахслардан алоҳида сақланади.

Жиноят ишини юритаётган мансабдор шахснинг ёки органнинг ёзма кўрсатмаси бўлганда, битта жиноят иши бўйича ёхуд бир нечта ўзаро боғлиқ жиноят ишлари бўйича ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар ҳам алоҳида-алоҳида сақланади.

Қўйидагилар бошқа ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлардан алоҳида сақланади:

чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар;

судья, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходими, адвокат бўлиб ишлаган ёки ишлаётган шахслар;

ўта оғир жиноятларни содир этганликда гумон қилинаётганлар ёки айбланаётганлар;

ўта хавфли рецидивистлар;

махжумлар;

ҳаёти ва соғлиғига бошқа ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар томонидан хавф туғилган ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар қамоқда сақлаш жойи бошлиғининг ёки унинг ўринини босувчи шахснинг қарорига кўра ёхуд жиноят ишини юритаётган мансабдор шахснинг ёки органнинг ёзма кўрсатмасига кўра;

юқумли касалликларга чалинган ёки алоҳида тиббий парвариш ва кузатувга муҳтож бўлган беморлар.

42-модда. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни кўриқлаш ҳамда назорат қилиш

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар қамоқда сақлаш жойларида кўриқланади ҳамда назорат остида бўлади ва мазкур жойлар ҳудудида соқчи назорати остида ёки қамоқда сақлаш жойлари ходимларининг кузатувида юради.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар шахсий тинтув қилинади, уларнинг бармоқ излари ҳамда фотосурати олинади. Улар жойлаштирилган хоналар тинтув қилинади, уларнинг ёнидаги ашёлари ҳамда номига келган посылкалар, йўқловлар ва бандероллар эса кўздан кечирилади.

Қамоққа олинганлардан олиб қўйилган пуллар уларнинг шахсий ҳисобварағига ўтказилади, қимматли қоғозлар ва бошқа қимматликлар эса сақлаш учун топширилади. Ушлаб турилганлардан олиб қўйилган пуллар қимматли қоғозлар ва бошқа қимматликлар билан бирга сақлаш учун топширилади. Ушлаб турилган ёки қамоққа олинган қамоқда сақлаш жойига келганида яширган, шунингдек у қамоқда сақлаш жойида бўлган даврида ундан топиб олинган пуллар, қимматли қоғозлар ва бошқа қимматликлар қамоқда сақлаш жойи бошлиғининг прокурор билан келишилган асослантирилган қарорига кўра давлат даромадига ўтказилади.

Тақиқланган озиқ-овқат махсулотлари, нарсалар ва моддалар сақлаш учун топширилади ёки тегишли муассасаларга берилади ёхуд қамоқда сақлаш жойи бошлиғининг асослантирилган қарорига кўра йўқ қилиб ташланиб, бу ҳақда тегишли далолатнома тузилади.

Санитария ишловидан ўтказиш чоғида ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни назорат қилиш ҳамда шахсий тинтув қилиш қамоқда сақлаш жойининг ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар билан бир жинсда бўлган ходимлари томонидан амалга оширилади.

Шахсларни тақиқланган озиқ-овқат махсулотлари, нарсалар ва модда-

ларни олиб ўтишга уринишда гумон қилиш учун етарли асослар бўлса, қамокда сақлаш жойларининг ходимлари бундай жойлар худудига кириш ва чиқиш жойида шахсларнинг ашёлари, кийим-бошлари ҳамда пойабзалларини, шунингдек кириб келаётган ҳамда чиқиб кетаётган транспорт воситаларини кўздан кечиришдан ўтказишга, тақиқланган озиқ-овқат маҳсулотлари, нарсалар ва моддаларни олиб қўйишга ҳақлидир.

Ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганларга нисбатан жиноят ишларини юритаётган шахсларнинг, адвокатларнинг, шунингдек қамокда сақлаш жойларини назорат қилувчи ва текширувчи мансабдор шахсларнинг ашёлари, кийим-бошлари ва пойабзаллари кўздан кечирилмайди. Мазкур шахслар келганда, ўқотар қурол ҳамда бошқа тақиқланган воситалар ва нарсаларни қамокда сақлаш жойининг навбатчилик қисмига топшириши шарт.

43-модда. Назорат қилиш ва текширувнинг техник воситалари

Қамокда сақлаш жойларида қамокдан қочиш ва бошқа жиноятларнинг, ички тартиб қоидалари бузилишларининг олдини олиш, ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганларнинг хулқ-атвори тўғрисида зарур ахборот олиш учун назорат қилиш ва текширувнинг аудиовизуал, электрон воситаларидан ҳамда бошқа техник воситаларидан фойдаланилади.

Қамокда сақлаш жойининг маъмурияти назорат қилиш ва текширувнинг техник воситалари қўлланилаётганлиги ҳақида ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганларни хабардор этиши шарт.

Назорат қилиш ва текширувнинг техник воситалари рўйхати, улардан фойдаланиш тартиби тегишинча Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати ёки Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги томонидан белгиланади.

44-модда. Ушлаб турилган ёки қамокқа олинган овқат ейишдан бош тортган тақдирда қўриладиган чоралар

Ушлаб турилган ёки қамокқа олинган овқат ейишдан бош тортганлиги факти аниқланганда қамокда сақлаш жойининг бошлиғи ёхуд унинг ўрнини босувчи шахс жиноят ишини юритаётган мансабдор шахсни ёки органни, шунингдек прокурорни бу ҳақда хабардор қилиши шарт.

Овқат ейишдан бош тортаётган ушлаб турилган ёки қамокқа олинган имкони борича бошқа ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганлардан алоҳида сақланади ҳамда тиббий ходимнинг кузатуви остида бўлади.

Овқат ейишдан бош тортаётган ушлаб турилганнинг ёки қамокқа олинганнинг соғлиғини сақлаб туришга қаратилган мажбурий тусдаги чоралар (сунъий ва мажбурий овқатлантириш), агар унинг ҳаёти ёхуд соғлиғига хавф туғилса, шифокорнинг ёзма хулосаси асосида ҳамда тиббий ходим иштирокида амалга оширилади.

Ушлаб турилганнинг ёки қамокқа олинганнинг овқат ейишдан бош тортиши унинг бошқа қамокда сақлаш жойларига ўтказилишига ёхуд тергов

ҳаракатлари ва суд мажлисларида иштирок этиш учун қўриқлаб борилишига тўсқинлик қилмайди. Зарурат бўлганда, ушлаб турилганни ёки қамоққа олинганни бошқа ерга кўчириш ёки қўриқлаб бориш тиббий ходим кузатувида амалга оширилади.

45-модда. Жисмоний куч ишлатиш, тинчлантириш кўйлагини, махсус воситалар, газли, шикастлантирувчи ва ўқотар қуролни қўллаш шартлари

Қамоқда сақлаш жойларининг ходимлари ёки ички ишлар органларининг, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизматининг ва Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлигининг бошқа ходимлари томонидан жисмоний куч ишлатиш, тинчлантириш кўйлагини, махсус воситалар, газли, шикастлантирувчи ва ўқотар қуролни қўллашга фақат қонунда назарда тутилган асослар ҳамда ҳолларда йўл қўйилади.

Жисмоний куч ишлатиш, тинчлантириш кўйлагини, махсус воситалар, газли, шикастлантирувчи ва ўқотар қуролни қўллаш ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларга азоб-уқубат етказилишига олиб бормаслиги, шунингдек шафқатсиз, ғайриинсоний ёки инсон қадр-қимматини камситувчи тазйиқлар билан амалга оширилмаслиги лозим. Ўқотар қуролни қўллаш, шунингдек ушлаб турилганларнинг ёки қамоққа олинганларнинг ҳаёти ва соғлиғига жисмоний куч ишлатиш, махсус воситалар ёхуд газли, шикастлантирувчи қуролни қўллаш натижасида зарар етказилган ҳар бир ҳолат тўғрисида прокурорга хабар қилинади.

46-модда. Жисмоний куч ишлатиш

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг жиноятлари ёки бошқа ҳуқуқбузарликларига барҳам бериш мақсадида, шунингдек уларнинг қамоқда сақлаш жойлари ходимларининг қонуний талабларига қаршилик кўрсатишини бартараф этиш учун, агар қонуний талабларнинг ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганлар томонидан бажарилишини жисмоний куч ишлатмай бошқа усуллар билан таъминлашнинг иложи бўлмаса, уларга нисбатан жисмоний куч ишлатилиши мумкин.

47-модда. Тинчлантириш кўйлагини қўллаш

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларга нисбатан, агар улар жазавага тушса, тинчлантириш кўйлагини қўллашга йўл қўйилади.

Тинчлантириш кўйлаги тиббий ходим иштирокида қўлланилади ҳамда уни қўллашнинг давомийлиги икки соатдан ошмаслиги керак.

Тинчлантириш кўйлаги ушлаб турилган ва қамоққа олинган вояга етмаганлар ҳамда аёлларга нисбатан қўлланилмайди.

48-модда. Махсус воситалар, газли ва шикастлантирувчи қуролни қўллаш

Ушлаб турилганларнинг ёки қамоққа олинганларнинг ғайриҳуқуқий

хатти-ҳаракатларига, шунингдек ўзига ўзи зарар етказишига барҳам бериш мақсадида уларга нисбатан махсус воситалар қўлланилиши мумкин.

Махсус воситаларга резина таёқлар, қўлкишанлар ёки бошқа боғлаш воситалари, хизмат итлари, кўздан ёш оқизувчи моддалар, чалғитма таъсир кўрсатувчи нур-товуш мосламалари, тўсиқ-товларни бартараф этувчи воситалар, сув билан зарба берувчи ва зирҳли машиналар, хоналарни очиш, транспорт воситаларини мажбурий тўхтатиш мосламалари ҳамда қонунда назарда тутилган бошқа воситалар кирази.

Махсус воситалар қуйидаги ҳолларда қўлланилади:

ушлаб турилганларнинг ёки қамоққа олинганларнинг қамоқда сақлаш жойлари ходимларига, бошқа ушлаб турилганларга ёки қамоққа олинганларга ва ўзга шахсларга хужумини даф этишда;

ушлаб турилганлар ёки қамоққа олинганлар томонидан содир этилган оммавий тартибсизликларга, жамоат тартибини гуруҳ бўлиб бузишларга барҳам беришда;

қамоқда сақлаш жойларининг ходимларига ашаддий тарзда бўйсунмаётган ёки қаршилик кўрсатаётган ҳуқуқбузарларни ушлашда;

қамоқдан қочган ушлаб турилганларни ёки қамоққа олинганларни ушлашда;

гаровга олинганларни, эгаллаб олинган бинолар, иншоотлар, хоналар ва транспорт воситаларини озод қилишда;

ушлаб турилганларни ёки қамоққа олинганларни бошқа ерга кўчириш, қўриқлаб бориш ва қўриқлаб туришда — қамоқдан қочишнинг олдини олиш учун.

Ушбу модда учинчи қисмининг иккинчи, бешинчи ва олтинчи хатбошиларида назарда тутилган ҳолларда газли ва шикастлантирувчи қурол қўлланилиши мумкин.

Махсус воситалар, газли ва шикастлантирувчи қурол қонунга мувофиқ бошқа ҳолларда ҳам қўлланилиши мумкин.

Махсус воситалар, газли ва шикастлантирувчи қуролнинг турлари, уларни ишлатиш муттасилиги юзага келган вазият, ҳуқуқбузарликнинг хусусияти ва ҳуқуқбузарнинг шахси инobatга олинган ҳолда белгиланади. Махсус воситалар, газли ва шикастлантирувчи қуролни қўллаш ушлаб турилганларга ёки қамоққа олинганларга ҳамда бошқа шахсларга мумкин қадар кам зарар етказиши керак.

Ушлаб турилган ёки қамоққа олинган ҳомиладорлик белгилари сезилиб турган аёлларга, ногиронлик белгилари яққол кўриниб турган шахсларга ҳамда ёши аниқ кўриниб турган ёхуд маълум бўлган вояга етмаганларга нисбатан махсус воситалар, газли ва шикастлантирувчи қуролни қўллаш тақиқланади, бундан улар томонидан қуролли қаршилик кўрсатилган ёки фуқаролар ҳаёти ва соғлиғига ҳақиқатда таҳдид этиб, гуруҳ бўлиб ҳужум қилинган ҳоллар мустасно.

49-модда. Ўқотар қуролни қўллаш

Алоҳида ҳолларда, агар жиноятга бошқа воситалар билан барҳам бериш-

нинг иложи бўлмаса, охирги чора сифатида ўқотар қуролни қўллашга йўл қўйилади.

Ўқотар қурол қуйидаги ҳолларда қўлланилиши мумкин:

қамокда сақлаш жойларининг ходимларини, бошқа шахсларни уларнинг ҳаёти ва соғлиғига ҳақиқатда таҳдид солувчи ҳужумдан ҳимоя қилиш, шунингдек қуролни қўлга киритиш мақсадида қилинган ҳужумни даф этишда;

гаровга олинганларни, эгаллаб олинган бинолар, иншоотлар, хоналар ва транспорт воситаларини озод қилишда;

қамокда сақлаш жойларининг қўриқладиган объектларига, транспорт воситаларига гуруҳ бўлиб қилинган ҳужумни ёки қуролли ҳужумни даф этиш ёхуд ушлаб турилганларни ёки қамокқа олинганларни зўрлик билан озод қилишга уринишларга барҳам беришда;

қамокдан қочаётган ёки қуролли қаршилик кўрсатаётган ушлаб турилганни ёки қамокқа олинганни ушлашда;

ушлаб турилган ёки қамокқа олинган томонидан қамокдан қочишда фойдаланилаётган транспорт воситасини тўхтатишда.

Ўқотар қурол қонунга мувофиқ бошқа ҳолларда ҳам қўлланилиши мумкин.

Ўқотар қуролни қўллашдан олдин унинг қўлланилиши мумкинлиги ҳақида огоҳлантириш ва юқорига қараб огоҳлантирувчи ўқ отиш керак.

Ўқотар қурол қўққисдан ҳужум қилинганда, қуролли ҳужумни ёки жанговар техника, транспорт воситалари, учиш аппаратлари, денгиз ва дарё кемаларидан фойдаланган ҳолда қилинган ҳужумни даф этишда, гаровга олинганларни озод қилишда, қамокдан қурол билан, транспорт воситалари ёрдамида ёхуд юриб кетаётган транспорт воситаларидан, тунда ёки кўриш чекланган шароитларда қочилган ҳолларда огоҳлантиришсиз ва юқорига қараб огоҳлантирувчи ўқ отмасдан қўлланилиши мумкин.

Ўқотар қурол қўлланилганда фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш, шунингдек жабрланганларга тиббий ёрдам кўрсатиш учун имкони борича барча чоралар кўрилиши керак.

50-модда. Қамокда сақлаш жойларида алоҳида ҳолат жорий этиш

Фавқулудда вазиятлар рўй берган, қамокда сақлаш жойлари жойлашган ерда фавқулудда ёки ҳарбий ҳолат жорий этилган ҳолларда, уруш даври мобайнида, ушлаб турилганлар ёки қамокқа олинганлар томонидан гуруҳ бўлиб бўйсунмаслик, шунингдек оммавий тартибсизликлар содир этилганда қамокда сақлаш жойларида алоҳида ҳолат жорий этилиши мумкин.

Қамокда сақлаш жойларида алоҳида ҳолат тегишинча Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазири, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизматининг раиси ёки Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазири томонидан уларнинг ваколати доирасида Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори билан келишилган ҳолда ўттиз суткагача бўлган муддатга жорий этилади. Алоҳида ҳолатнинг амал қилиш муддати айрим ҳолларда қўшимча равишда ўттиз суткагача узайтирилиши мумкин.

Қамоқда сақлаш жойларида алоҳида ҳолат амал қилиб турган даврда қўриқлаш ва назоратнинг кучайтирилган режими, объектларга киришнинг алоҳида тартиби жорий этилади, кун тартиби ўзгартирилиши, баъзи хизматларнинг фаолияти чекланиши мумкин. Айни вақтда ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларнинг айрим ҳуқуқларини чеклашга йўл қўйилади.

51-модда. Қамоқда сақлаш жойларига туташ ҳудудларда режим талабларининг таъминланиши

Қамоқда сақлаш жойларига бевосита туташ ва чегаралари маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан белгиланадиган ҳудудларда қамоқда сақлаш жойи бошлиғининг тақдимномасига биноан режим талаблари ўрнатилиши мумкин.

52-модда. Қамоқда сақлаш жойларида тезкор-қидирув фаолияти

Қамоқда сақлаш жойларида жиноятларни аниқлаш, уларнинг олдини олиш, уларга барҳам бериш ва уларни фош этиш, шунингдек жиноятларни тайёрлаётган, содир этаётган ёки содир этган шахсларни аниқлаш ҳамда топиш мақсадида, қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тезкор-қидирув фаолияти амалга оширилади.

7-боб. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни қамоқдан озод қилиш

53-модда. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни қамоқдан озод қилиш асослари

Суриштирувчи, терговчи, прокурорнинг қарори ёки суднинг қарори, шунингдек ушлаб туриш ёки қамоқда сақлашнинг Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига назарда тутилган муддати тугаши ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни қамоқдан озод қилишга асос бўлади.

54-модда. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни қамоқдан озод қилиш тартиби

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни қамоқдан озод қилиш ушлаб турилганни ёки қамоққа олинганни қамоқдан озод қилиш тўғрисида суриштирувчи, терговчи, прокурорнинг қарори ёхуд суднинг қарори келиб тушгач, қамоқда сақлаш жойининг бошлиғи томонидан дарҳол амалга оширилади.

Қамоқда сақлаш жойининг бошлиғи ушлаб туриш муддати тугашидан ўн икки соат олдин ва қамоқда сақлаш муддати тугашидан етти сутка олдин бу ҳақда жиноят ишини юритаётган мансабдор шахсни ёки органни, шунингдек прокурорни ёзма шаклда хабардор қилиши шарт.

Агар ушлаб туриш ёки қамоқда сақлашнинг Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига белгиланган муддатлари тугаганидан

кейин ушлаб турилганни ёки қамокқа олинганни озод қилиш, ушлаб туриш муддатини узайтириш, ушлаб турилганга нисбатан қамокқа олиш тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш ёхуд қамокда сақлаш муддатини узайтириш тўғрисида суриштирувчи, терговчи, прокурорнинг қарори ёхуд суднинг қарори келиб тушмаган бўлса, қамокда сақлаш жойларида қонунлар ижроси устидан назорат қилувчи прокурор ёхуд қамокда сақлаш жойининг бошлиғи ушлаб турилганни ёки қамокқа олинганни ўз қарори билан дарҳол озод қилади. Қарорнинг кўчирма нусхаси кечиктирмасдан жиноят ишини юритаётган мансабдор шахсга ёки органга, шунингдек прокурорга юборилади.

Қамокдан озод қилинаётган ушлаб турилганга ёки қамокқа олинганга унинг шахсий ҳужжатлари, ашёлари, шахсий ҳисобварағида сақланаётган пуллари, шунингдек қимматли қоғозлари ва бошқа қимматликлари, ушлаб турилган ёки қамокқа олинган сақланган муддат ҳамда уни озод қилиш асослари кўрсатилган маълумотнома берилади.

Зарур бўлган тақдирда, қамокда сақлаш жойининг маъмурияти қамокдан озод қилинган шахсни яшаш жойига етиб олиши учун йўл ҳужжатлари ва белгиланган нормалар бўйича озиқ-овқат маҳсулотлари ёхуд тегишли пул компенсацияси, шунингдек жинси ҳамда иқлим шароитларини инобатга олган ҳолда мавсумий кийим-бош ва пойабзал билан таъминлайди.

8-боб. Якунловчи қоидалар

55-модда. Вақтинча сақлаш ҳибсхоналари ва тергов ҳибсхоналарини молиялаштириш

Вақтинча сақлаш ҳибсхоналари ва тергов ҳибсхоналарини молиялаштириш Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

56-модда. Қамокда сақлаш жойларида қонунларга риоя этилиши устидан назорат

Ушлаб турилганлар ва қамокқа олинганларни сақлаш жойларида қонунларга риоя этилиши устидан назорат Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унга бўйсунувчи прокурорлар томонидан амалга оширилади.

57-модда. Жиноят ишини юритиш чоғида қамокда сақлаш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгарлик

Жиноят ишини юритиш чоғида қамокда сақлаш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганликда айбдор шахслар белгиланган тартибда жавобгар бўлади.

58-модда. Қонун ҳужжатларини ушбу Қонунга мувофиқлаштириш

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси:

хукумат қарорларини ушбу Қонунга мувофиқлаштирсин;
давлат бошқаруви органлари ушбу Қонунга зид бўлган ўз норматив-
ҳуқуқий ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъ-
минласин.

59-модда. Ушбу Қонуннинг кучга кириши

Ушбу Қонун расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучга киради.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

Тошкент ш.,
2011 йил 29 сентябрь,
ЎРҚ–298-сон